

Vol. 53

**Ce a pierdut și ce a câștigat România  
în perioada 1877-1918**

**De la Războiul de Independență la Războaiele Balcanice  
și epopeea contradictorie a Primului Război Mondial**

**Colecția ISTORII SECRETE**  
prezentată de Dan-Silviu Boerescu

Colecția: **ISTORII SECRETE**  
Coperta: Stelian BIGAN

**Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României**  
**BOERESCU, DAN-SILVIU**

**Ce a pierdut și ce a câștigat România în perioada 1877 – 1918.**  
**De la Războiul de Independență la Războaiele Balcanice și epopoea**  
**contradictorie a Primului Război Mondial : istorie și legende fantastice :**  
**docu-drame și mituri istorice însoțite de consemnări din presă / prezentate**  
de Dan-Silviu Boerescu. - București : Integral, 2019

Conține bibliografie  
ISBN 978-606-992-307-8

94

© INTEGRAL, 2019

Editor: Costel POSTOLACHE  
Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tipărit la Monitorul Oficial R.A.

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări,  
fără acordul scris al editorului, este strict interzisă  
și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

ISBN 978-606-992-307-8

---

---

# **Ce a pierdut și ce a câștigat România în perioada 1877-1918 De la Războiul de Independență la Războaiele Balcanice și epopeea contradictorie a Primului Război Mondial**

---

---

Docu-drame și mituri istorice  
însoțite de consemnări din presă  
prezentate de Dan-Silviu Boerescu



**INTEGRAL**



# Sumar

**O istorie ciudată și atât de nedreaptă  
în momentele de triumf.**

**Dobrogea, cadoul otrăvit al Rusiei Țariste după 1877? / 7**

**Alianța secretă care n-a produs nimic...  
decât posibila sinucidere (doar politică?) a Regelui Carol I / 45**

**Cadrilaterul câștigat și pierdut fără a trage un foc de armă / 67**

**Marea Unire din 1918 și Marea Schismă  
din societatea românească: ardeleni vs. regățeni / 85**

**Lămuriri bibliografice / 103**



# **O istorie ciudată și atât de nedreaptă în momentele de triumf. Dobrogea, cadoul otrăvit al Rusiei Țariste după 1877?**

Istoria poate fi cumplit de nedreaptă și, chiar, adesea, parșivă în momentele de aparent triumf! Ceea ce câștigi apoteotic pe câmpul de bătălie, făcând sacrificii uriașe, poate fi iremediabil umbrit de ceea ce pierzi – fără nicio explicație logică – la masa de negocieri de după victorie. Asta ni s-a întâmplat nouă, românilor, de mai multe ori în istoria modernă, culminând cu momentul 23 august 1944, când, lipsind Reich-ul de resursele petroliere de pe Valea Prahovei și de un milion de soldați, deși am scurtat conflagrația mondială cu șase luni decisive (interval în care Germania nazistă putea încheia programul de dezvoltare a armelor de distrugere în masă și schimba dramatic cursul aparent inexorabil al războiului), am fost trecuți în tabăra învinșilor și ne-am mai ales și cu o ocupație sovietică mascată, care a

echivalat cu deposedarea de monarhie, anularea democrației, consfințirea ciuntirii iremediabile a țării (Basarabia, Bucovina de Nord, Ținutul Herța, Insula Șerpilor, Cadrilaterul), bașca marele jaf național (uraniu, țiței, lemn, fabrici luate cu japca etc.) efectuat prin intermediul Sovrom-urilor în contul unor datorii de război stabilite arbitrar.

Totul începuse, de fapt, în secolul precedent. În 1812, la Hanul lui Manuc, cu toate că Principatele Dunărene nu luaseră parte la lupta Imperiului Otoman împotriva celui Țarist, eram deposedați prima oară de Moldova de dincolo de Prut printr-un rapt istoric care nu încetează să producă și astăzi consecințe tragice. Apoi, în 1877, am intervenit militar și, prin deciziile strategice ale lui Carol I și eroismul soldaților români, am salvat, practic, pielea trupelor rusești ajunse în pragul colapsului în fața eternului inamic otoman pe frontul din Bulgaria. Dar, în anul următor, la tratativele de pace nici măcar nu am fost acceptați la negocieri, iar Moscova, perfidul nostru aliat din război, ne-a răsplătit furându-ne Basarabia de Sud, justificându-se prin trocul cu Dobrogea, teritoriu în care rădăcinile noastre erau adânc fixate de la geto-daci la Mircea cel Bătrân.

Dacă intrăm în detaliile militare și diplomatice, șocul este și mai mare, fiindcă singura regulă aplicată pare a fi cea a oportunismului cinic. Să ne reamintim situația de fapt și de drept. Pe fondul erodării puterii și influenței Istanbulului timp de două veacuri (după eșecul de la Viena din 1683), „Chestiunea Orientală” se acutizase formidabil în a doua jumătate a secolului al XIX-lea și risca să divizeze Europa, încă nehotărâtă ce e de făcut cu colosul imperial otoman, considerat deja o relicvă inutilă a istoriei. Evident, primii care au intervenit și au vrut să profite, pentru actualizarea prevederii testamentare a lui Petru



cel Mare, astfel încât Imperiul Țarist să capete acces strategic, prin Porțile Bosforului, la Mediterana au fost rușii, care și-au reluat ofensiva din perioada 1768-1812, vremelnic întârziată de Războiul Crimeii („ultimul război religios din Europa”, până la conflictele care au dus la destrămarea Iugoslaviei după 1990).

„Chestiunea Orientală” a apărut o dată ce puterea Imperiului Otoman a intrat în declin după 1683, când forțele sale au fost înfrânte în bătălia de la Viena de către forțele aliate austriece și polono-lituaniene conduse de Ioan Sobieski. Prin tratatul de la Karlowitz semnat în 1699, Imperiul Otoman a fost obligat să cedeze o serie de posesiuni europene, printre care și Ungaria. Expansiunea otomană spre vestul Europei a încetat, iar turcii au încetat să mai fie o amenințare pentru Austria, care a devenit în schimb puterea dominantă în sud-estul Europei. „Chestiunea Orientală” a devenit, însă, cu adevărat evidentă doar în timpul războaielor ruso-turce din secolul al XVIII-lea. Primul dintre aceste războaie din 1768-1774 s-a încheiat cu semnarea tratatului de la Kuciuk-Kainargi. Acest tratat a permis Țarului să devină oficial „protector” al creștinilor ortodocși aflați sub suzeranitatea Sultanului și a asigurat Imperiului Rus statutul de putere navală la Marea Neagră. Un nou conflict ruso-turc a izbucnit în 1787. Împărăteasa Ecaterina a II-a a Rusiei a semnat o alianță cu Împăratul Iosif al II-lea al Austriei. Cei doi au căzut de acord asupra împărțirii Imperiului Otoman, alarmând prin această alianță o serie de puteri europene – Regatul Unit, Franța și Prusia. Austria a fost forțată să se retragă din război în 1791. Tratatul de la Iași din 1792 a dus la creșterea dominației ruse în zona Mării Negre.

Poziția marilor puteri europene față de Imperiul Otoman a devenit clară la începutul secolului al XIX-lea. Rusia era de

departe cea mai interesată în „Chestiunea Orientală”. Imperiul Rus dorea să dețină controlul în Marea Neagră și să obțină accesul la Marea Mediterană (în principal prin ocuparea Constantinopolului și a strâmtorilor Bosfor și Dardanele). Rusia dorea cu ardoare să își asigure drepturi de navigație liberă în regiune pentru vasele comerciale și militare, negând însă aceste drepturi altor puteri europene. Rusia se arăta interesată și de apărarea intereselor creștinilor ortodocși din Imperiul Otoman, dat fiind faptul că era cea mai mare putere ortodoxă. Faptul că cea mai importantă patriarhie ortodoxă, cea a Constantinopolului era sub stăpânirea otomană, oferea rușilor un motiv în plus pentru acțiunile lor militare și politice împotriva otomanilor. Dar Austria era acum puterea care se opunea cel mai puternic intereselor rușilor în Imperiul Otoman. În ciuda faptului că habsburgii fuseseră cei mai mari inamici ai otomanilor în trecut, Austria considera că amenințarea turcilor la Dunăre era mai puțin importantă decât cea a rușilor. Austria se temea de asemenea că dezintegrarea Imperiului Otoman ar fi dus la crearea mai multor state naționale, ceea ce ar fi dus la creșterea naționalismului în rândul diferitelor etnii din imperiul său (români, cehi, slovaci, sârbi, croați, sloveni, muntenegreni etc. ... chiar și unguri!). Din toate aceste motive, Austria și-a făcut un țel principal din menținerea unității Imperiului Otoman. Pe de altă parte, Regatul Unit considera că limitarea puterii Imperiului Rus este vitală pentru asigurarea securității posesiunilor coloniale din India. De asemenea, britanicii considerau că în cazul în care Rusia ar deține controlul asupra strâmtorilor Bosfor și Dardanele, aceasta ar putea afecta dominația Londrei în estul Mediteranei și ar pune în pericol importanta rută navală prin Canalul

Suez. Regatul Unit considera de asemenea că echilibrul puterilor ar fi fost grav afectat în cazul prăbușirii Imperiului Otoman.

O vreme, la începutul secolului al XIX-lea, atenția puterilor europene a fost îndreptată spre contracararea acțiunilor agresive ale lui Napoleon Bonaparte. Napoleon a semnat în 1807 Tratatul de la Tilsit cu Rusia, prin care urmărea să-și asigure dominația în Vestul Europei. Această alianță urma să-i asigure lui Napoleon sprijinul Rusiei în războiul cu Regatul Unit. În schimb, Rusia avea permisiunea să ocupe Moldova și Muntenia. În cazul în care Sultanul s-ar fi opus ocupării acestor teritorii, Franța și Rusia urmau să îi atace pe otomani, iar posesiunile turcilor din Europa urmau să fie împărțite între cei doi aliați. Acest aranjament era o amenințare nu doar la adresa Imperiului Otoman, ci și la adresa Regatului Unit, Austriei și Prusiei, care erau aproape lipsite de capacitatea de reacție împotriva unei alianțe atât de puternice. Austriecii erau poate cei mai afectați de un posibil atac franco-rus împotriva turcilor, care ar fi dus la distrugerea Imperiului Otoman și de aceea au încercat să prevină o asemenea amenințare cu ajutorul manevrelor diplomatice. În cazul eșecului măsurilor diplomatice, Klemens Wenzel von Metternich a hotărât să sprijine împărțirea Imperiului Otoman, o soluție care dezavantaja Austria, dar era mai puțin defavorabilă decât cucerirea sud-estului european de către Imperiul Rus. Plănuitul atac împotriva Imperiului Otoman nu a mai avut loc, alianța semnată la Tilsit fiind anulată practic de invadarea Rusiei de către Napoleon în 1812. După înfrângerea lui Napoleon de către alianța marilor puteri în 1815, reprezentanții învingătorilor au negociat un nou aranjament european la Congresul de la Viena. În timpul acestor negocieri nu s-a reușit să se ia niciun fel de decizie în legătură cu soarta Imperiului

Otoman. Neabordarea acestei probleme, ca și neinvitarea otomanilor să participe la Sfânta Alianță a fost interpretat de observatori ca o indicație a faptului că puterile europene considerau „Chestiunea Orientală” drept un subiect de politică internă a Rusiei, care nu putea să intereseze pe niciunul dintre aliați.

După înăbușirea revoluțiilor de la 1848, care, în sud-estul Europei s-a făcut cu contribuția directă a Rusiei, Imperiul Țarist se simțea îndreptățit să-și asigure hălci consistente din această regiune, netezindu-și astfel drumul spre Constantinopol și Marea Mediterană. Sub diferite pretexte, Moscova a declanșat în fapt ostilitățile în 1853, prin ocuparea Principatelor Danubiene Moldova și Muntenia. Țarul a ordonat armatei ruse să intre în Moldova și Valahia (principate autonome sub suzeranitatea otomană), folosindu-se de pretextul... eșecului rezolvării unor litigii între pelerinii catolici și cei ortodocși în Țara Sfântă. Nicolae I a crezut că puterile europene nu aveau să protesteze la acțiunea rusă de ocupare a unor teritorii periferice aflate în sfera de influență otomană. În plus, Țarul spera ca aceste puteri să-i fie recunoscătoare pentru rolul Rusiei la înăbușirea revoluțiilor europene de la 1848.

Războiul Crimeii, generat de invazia rusească în Principatele Române, a durat din 28 martie 1853 până în 1856 și a fost un conflict armat dintre Imperiul Rus, pe de-o parte, și o alianță a Regatului Unit al Marii Britanii și Irlandei, a celui de-Al Doilea Imperiu Francez, a Regatului Sardiniei și a Imperiului Otoman, pe de altă parte. Este războiul care a pus în evidență prăpastia care se căsca deja de pe atunci, în termeni de mentalități și valori pe continentul nostru, între Occidentul catolic și protestant, substanțial secularizat și marcat astfel de forme de religiozitate sobre, pe de-o parte, și Răsăritul ortodox, adâncit